

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ-ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ για τις ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ

(Εισήγηση 17.12.2023)

Στις 11 Νοεμβρίου 2023, ο 17χρονος Ρομ Χρήστος Μιχαλόπουλος εκτελείται από ένστολο της ΟΠΚΕ επειδή δεν σταμάτησε σε έλεγχο. Το 2022 ήταν ο 16χρονος Κώστας Φραγκούλης για 20 ευρώ βενζίνη. Το 2021 ο 18χρονος Νίκος Σαμπάνης μετά από καταδίωξη. Το μοτίβο είναι μάλλον προφανές. Και προφανής είναι και ο θεσμικός ρατσισμός απέναντι στους Ρομά, που τόσο σπλίζει τα χέρια των μπάτσων και τους δίνει το ελεύθερο να σκοτώνουν, όσο και την κοινωνία να δικαιολογεί και να νομιμοποιεί από την πλευρά της τις δολοφονίες αυτές. Η αιματηρή λίστα των κρατικών δολοφονιών δεν σταματά εκεί. Τον Σεπτέμβριο, ο Κώστας Μανιουδάκης πέφτει νεκρός ύστερα από βασανισμό και ξυλοδαρμό από τα σώματα ασφαλείας των ΤΑΕ- Σούδας, ενώ στο πλαίσιο της εντεινόμενης αστυνομικής βίας και καταστολής, 16χρονη αντιφασίστρια δέχεται δολοφονική επίθεση από άντρα της ΟΠΚΕ στο Νέο Ηράκλειο. Κοινός παρονομαστής όλων των περιπτώσεων που αναφέρθηκαν είναι πάλι ένα μοτίβο που αυτή τη φορά περιλαμβάνει το τρίπτυχο: δολοφονία-συγκάλυψη-λήθη. Και αυτό το μοτίβο εφαρμόζεται πάνω κάτω σε όλα τα ονόματα που βρίσκονται στον μακρύ κατάλογο δολοφονημένων από την ΕΛΑΣ, ο οποίος, κατά τη διάρκεια της αναζήτησής μας για πληροφορίες και ζύμωση, μας έσφιξε ακόμα πιο πολύ αυτόν τον κόμπο στο στομάχι. Και αυτός ο κόμπος μάλλον σφίγγεται καθημερινά, μαζί με το πάγωμα και την συνεχή αποστασιοποίηση και συνήθεια στην νέα (ή μάλλον όχι και τόσο νέα) πολιτική δολοφονιών που εκτυλίσσεται μπροστά στα μάτια μας. Ταυτόχρονα, απέναντι στην ένστολη βία, η οποία βρίσκει νομιμοποίηση από όλο το σύστημα που την συντηρεί και την τρέφει, υπάρχει μια δεδομένη οργή και ένα «εμείς δεν θα συνηθίσουμε τον θάνατο» που όμως δεν εκφράζονται στο βεληνεκές που τους αρμόζει. Αυτές οι πρώιμες και αφιλτράριστες σκέψεις μας οδήγησαν στο να κάνουμε αυτήν την ανοιχτή εκδήλωση, να πάμε τον λόγο μας ένα βήμα παρακάτω, να ανοίξουμε το ζήτημα αυτό και να συζητήσουμε σε μια πρώτη βάση για την κρατική βαρβαρότητα που βιώνουμε και για το πως μπορούν να δοθούν απαντήσεις και να αναπτυχθούν αντανεκλαστικά απέναντι σε αυτήν.

Τι εννοούμε ως κρατικές δολοφονίες;

Διαχρονικά, δεν είναι ούτε λίγες, ούτε μεμονωμένες οι φορές που οι μηχανισμοί του κράτους έχουν δολοφονήσει. Μόνο από την μεταπολίτευση και μετά να κοιτάξει κανείς, θα εντοπίσει έναν μακρύ κατάλογο εκατοντάδων δολοφονημένων από την ΕΛΑΣ. Και αυτό φυσικά, αφορά τα περιστατικά που καταφέραμε να μάθουμε και δεν συγκαλύφθηκαν προτού βγουν στην επιφάνεια. Η θανατοπολιτική του κράτους και η βία αυτής στοχεύει κυρίως τις περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες.

Άλλοτε, οι κρατικές δολοφονίες έχουν πολιτικό χαρακτήρα και αφορούν τον λεγόμενο εσωτερικό εχθρό, αναρχικές/ούς, κομμουνίστριες/στές, αγωνιστές/στριες. Για παράδειγμα η δολοφονία ανήλικων σε πολιτικοποιημένες γειτονιές όπως με τον Μιχάλη Καλτεζά (1985) και τον Αλέξη Γρηγορόπουλο (2008), οι θάνατοι που έχουν προκληθεί από ξυλοδαρμούς σε συγκεντρώσεις και πορείες, όπως με την Σταματίνα Κανελλοπούλου (1980) ή με τον Βασίλη Μάγγο (2020) και βεβαίως η δολοφονία ανταρτών πόλης, όπως ο Μιχάλης Πρέκας (1987) ή ο Λάμπρος Φούντας (2010) .

Σε άλλες περιπτώσεις, στρέφονται εναντίον των προσφύγων/μεταναστ(ρι)ων οι οποίοι βαφτίζονται μεταξύ άλλων "ασύμμετρη απειλή" και "κίνδυνος για την εθνική ακεραιότητα". Τρανταχτό παράδειγμα η καλπάζουσα συνοριακή βία μέσω πνιγμών, pushbacks κλπ. Οι κρατικοί θεσμοί εξαντλούν την αγριότητά τους ενάντια στους κατατρεγμένους, αναγκάζοντας τις βάρκες τους να γυρίσουν πίσω με ελάχιστη βενζίνη ή απλά βυθίζοντας τους, πυροβολώντας τους στα σύνορα, στοιβάζοντας τους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και φυλακές με άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Αποκορύφωμα αυτής της ρατσιστικής πολιτικής αποτελεί το ναυάγιο στην Πύλο όπου πάνω από 600 μετανάστ(ρι)ες πνίγηκαν με το λιμενικό απλά να παρατηρεί αν όχι να συμβάλλει στον πνιγμό τους.

Ακόμα και όσοι/ες καταφέρουν να περάσουν τα σύνορα, κινδυνεύουν μέσα στις πόλεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ρατσιστικών κρατικών δολοφονιών αποτελεί το ΑΤ Ομόνοιας, το οποίο πολλάκις έχει γίνει γνωστό για θανάτους μεταναστ(ρι)ών υπό "αδιευκρίνιστες συνθήκες". Στο ίδιο πλαίσιο, δολοφονίες με

διάχυτο ρατσισμό και απαξίωση για τις ζωές των πιο φτωχών είναι αυτές εναντίον των Ρομ. Οι κοινότητες των Ρομά, είναι μόνιμα στοχοποιημένες ως φύσει παραβατικές και εγκληματικές. Η ζωή τους υποτιμάται, υποβαθμίζεται και τακτικά ανάγεται σε παράδειγμα προς αποφυγή. Αυτό συμβαίνει σε τέτοιο βαθμό, που εκτός από τις συνεχείς αστυνομικές επιχειρήσεις στους καταυλισμούς τους, αρκούν ασήμαντες αφορμές για να πυροβολούνται εν ψυχρώ από τους ένστολους φονιάδες.

Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι καθετί που παρεκκλίνει από τους κανόνες και από το "φυσιολογικό" αποτελεί εν δυνάμει στόχο. Οι φτωχοί/ες, τα τοξικοεξαρτημένα, οι γκει/τρανς/λεσβίες, οι αντιστεκόμενοι/ες και κάθε κοινωνική ομάδα η οποία βρίσκεται στο περιθώριο.

Οι κρατικές δολοφονίες και, κατ' επέκταση, η κρατική βία δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο σε περιστατικά που οι άμεσοι δράντες είναι μπάτσοι. Η έννοια της κρατικής δολοφονίας λαμβάνει για εμάς μία πιο πλατιά σημασία μιας και τα τελευταία χρόνια φαίνεται να υπάρχει άνοδος του αριθμού των νεκρών, είτε από συμβάντα κρατικής αμέλειας, είτε από ξεκάθαρη στόχευση μιας ακραία βίαιης θανατοπολιτικής από την εφαρμογή μιας σειράς πολιτικών που οδηγούν σε απώλειες με "έμμεσο" τρόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του πρώτου αποτελούν το "δυστύχημα" στα Τέμπη, όπου τουλάχιστον 57 άνθρωποι έχασαν την ζωή τους ως αποτέλεσμα της χρόνιας έλλειψης πόρων και την ιδιωτικοποίηση του σιδηροδρομικού δικτύου, με στόχευση το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος για το κεφάλαιο. Επίσης, οι πυρκαγιές και οι πλημμύρες οι οποίες εκτυλίσσονται κάθε χρόνο προκαλώντας σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καταστροφή σπιτιών και ολόκληρων οικισμών ακόμα και θανάτων δεν έχουν τις παραπάνω συνέπειες λόγω μόνο της σφοδρότητας τους και της κλιματικής αλλαγής εν γένει. Σε αντίθεση με τα λεγόμενα του κυρίαρχου αφηγήματος, είναι επακόλουθο της λεηλασίας της φύσης και της άρνησης των κρατικών θεσμών να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, ενώ επικαλούνται την μέριμνα των πολιτών και την προστασία του περιβάλλοντος.

Γιατί το κράτος δολοφονεί; Γιατί με τόση ευκολία (πλέον);

Είναι η κακιά στιγμή; Είναι η κακή κυβέρνηση; Είναι αυθαιρεσία; Ανικανότητα; Αδιαφορία;

Μήπως οι δολοφονίες είναι στιγμές του ταξικού πολέμου που διεξάγουν οι πάνω στους κάτω; Μήπως είναι ο θεσμικός και μη ρατσισμός;

Κάποια από αυτά τα ερωτήματα μπορούν να απαντηθούν πιο εύκολα από μια αντιεξουσιαστική οπτική, ενώ κάποια από αυτά μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για συζήτηση.

Αυτό που είναι δεδομένο για μας, είναι ότι το κράτος από καταβολής του και διαχρονικά αποτελεί μια μηχανή που εκλύει άφθονη ποσότητα βίας προς τους φτωχούς, όσους και όσες κάθε φορά θεωρούνται ως περισσευούμενοι/ες, αυτούς που αντιδρούν/αγωνίζονται/εξεγείρονται ή έστω καταπατούν τους νόμους του. Αυτό που λένε κοινωνική ειρήνη και περιλαμβάνει δημόσια τάξη, ασφάλεια και υποτίθεται ευημερία χτίζεται, μεταξύ άλλων, και με την κρατική επιβολή η οποία ανάλογα την περίοδο και τον τρόπο διακυβέρνησης εκφράζεται με διαφορετικές εντάσεις και τρόπους και η οποία αναπόφευκτα θα έχει και θύματα. Ούτως ή άλλως, το κράτος ποτέ δεν δίσταζε να δολοφονήσει όσους έκρινε ως περιττούς (μετανάστες, Ρομά, «περιθωριακοί/ες»).

Αυτό που επίσης μπορούμε να πούμε, είναι ότι διανύουμε μια μακρά περίοδο άγριας εκμετάλλευσης και επίθεσης σε ότι θεωρούσαμε ως τώρα δεδομένο, η οποία αποτυπώνεται μέσα από συνεχείς κρίσεις και μια διαρκή κατάσταση «εκτάκτου ανάγκης». Βάζοντας στην εξίσωση και την επικράτηση του καπιταλιστικού ιδεώδους του κέρδους ως «το απόλυτο κριτήριο» αλλά και το γεγονός ότι η επιβίωση του καπιταλισμού απαιτεί «θυσίες», αντιλαμβανόμαστε γιατί όλο και περισσότερα κομμάτια μη προνομιούχου πληθυσμού μένουν στην απέξω από αξιοπρεπείς μισθούς, κοινωνική πρόνοια κλπ βιώνοντας μια διαρκή ανασφάλεια για την επόμενη μέρα. Το κοινωνικό κράτος έχει αποσυρθεί οριστικά και η ατομική ευθύνη έχει αναχθεί σε ύψιστη αξία.

Σε αυτή τη συνθήκη τα σώματα ασφαλείας και ο στρατός αποκτούν αναβαθμισμένο ρόλο. Έχουν όλο και μεγαλύτερη ελευθερία στην καταστολή. Ξυλοκοπούν με κάθε ευκαιρία, δεν διστάζουν να ανοίξουν πυρ για ασήμαντες αφορμές οι οποίες μετέπειτα βαφτίζονται απαραίτητες για την διατήρηση του αφηγήματος «τάξη και ασφάλεια» και φυσικά προστατεύουν τα σύνορα με παράπλευρες απώλειες, οδηγώντας ανθρώπους σε πνιγμό. Η χρησιμότητα αυτής της στάσης του κράτους είναι

πολλαπλή. επικυρώνει την ιδέα ότι όσο σκατά και αν είναι τα πράγματα δεν πρέπει να κουνιέται φύλλο, κοινώς συνετίζει τρομοκρατώντας αλλά και διασφαλίζει την απρόσκοπτη κίνηση του εμπορεύματος, την ιδιοκτησία, την εθνική κυριαρχία και κλείνει το μάτι στις φασιστικές εφεδρείες του.

Συγκάλυψη από μεριάς πολιτικών, θεσμών και ΜΜΕ

Κάθε φορά μετά από μία κρατική δολοφονία, ξεκινάει ένας χορός συγκάλυψης και νομιμοποίησης. Ξεκινούν πρώτα τα ΜΜΕ, παρουσιάζοντας τα γεγονότα έτσι ώστε να δικαιολογείται ο φόνος. Πολλές φορές περιγράφονται συμβάντα εντελώς ψεύτικα, ιδίως τις κρίσιμες πρώτες ώρες και μέρες. Σκοπός της συσκότισης αυτής είναι να υπάρχουν όσο το δυνατόν λιγότερες άμεσες αντιδράσεις. Τα κρατικά όργανα είναι πάντα σε άμυνα και κινδυνεύει η ζωή τους. Στη συνέχεια, καθώς τα γεγονότα δεν μπορούν πια να αποκρύβονται, οι πολιτικοί εκπρόσωποι δικαιολογούν πλήρως το έγκλημα. Εκφράζουν την συμπαράστασή τους στους θύτες, με δηλώσεις στα ΜΜΕ και επισκέψεις στις αρμόδιες υπηρεσίες. Παράλληλα, η ενημέρωση περνάει σε ένα δεύτερο στάδιο, της νομιμοποίησης του εγκλήματος. Οι πληροφορίες εστιάζουν στο προφίλ του θύματος και όχι του θύτη. Παρουσιάζεται το παρελθόν του με μελανά χρώματα και συκοφαντείται. Διαμορφώνεται η εικόνα ενός ανθρώπου που, λόγω του παραβατικού τρόπου ζωής του, ήταν αναμενόμενο ή/και επιβεβλημένο να εξουδετερωθεί. Ο θύτης παραμένει στη σκιά. Ούτε το όνομα του δεν γίνεται γνωστό. Πρόκειται περί ενός ατόμου που πρέπει να αθωωθεί και να ταλαιπωρηθεί δικαστικά όσο το δυνατόν λιγότερο. Άλλωστε προστάτευε το κοινωνικό σύνολο από τον Άλλο, ένα πρόσωπο ξένο προς την κοινωνία και εναντίον της. Μετά από αρκετό καιρό, έρχεται η σειρά της δικαστικής εξουσίας. Στη δίκη, που είναι πια μια μικρή είδηση που ίσα ίσα αναφέρεται στον Τύπο, χρησιμοποιείται όλο το ιδεολογικό οπλοστάσιο και τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν ΜΜΕ και πολιτική εξουσία. Η αθωωτική απόφαση για τα κρατικά όργανα είναι δεδομένη. Το μήνυμα είναι ξεκάθαρο: το Κράτος έχει το μονοπώλιο της βίας, και θα το χρησιμοποιεί όποτε χρειάζεται ενάντια στους "επικίνδυνους" πληθυσμούς.

Γιατί η κοινωνική/κινηματική αντίδραση είναι δυσανάλογη;

Όπως και σε πολλές άλλες, έτσι και στην πρόσφατη δολοφονία του Χρήστου Μιχαλόπουλου, τα ΜΜΕ παρουσίασαν την ειδήση όπως βόλεψε καλύτερα, σαν ένα σενάριο εγκληματολογίας που παίζεται σε κάποιο σίριαλ, αντί για μια ωμή πραγματικότητα που συνεχώς κανονικοποιείται. Με την νέα κρατική δολοφονία, παρότι υπήρξαν αντανάκλαστικά καλέσματα, πολύ σύντομα το συμβάν έμοιαζε να είχε ξεχαστεί. Το ότι δεν ανοίγει μύτη σε κάθε ακραίο περιστατικό που ακούμε μπορεί να χρεωθεί σε πολλούς λόγους. Είναι σίγουρο όμως ότι η κοινωνία δείχνει μια τρομερή ελαστικότητα τον τελευταίο καιρό στα αίση που συμβαίνουν αφήνοντας τα περιθώρια στο κράτος να εξαπλώσει χωρίς πολλές ενοχλήσεις τα σχέδια του για το πως θα μας συμπεριφέρονται οι μπάτσοι, για το πως θα είναι η μεταναστευτική πολιτική, για το πως θα ζούμε από δω και πέρα κλπ. Για αυτό θεωρούμε ότι έχει αξία η καταγραφή όσων από αυτούς μπορούμε να εντοπίσουμε.

Κοινωνία

Καταρχάς, η στροφή (παγκόσμια και ειδικά πανευρωπαϊκά) που παρατηρείται προς την ακροδεξιά, και τον συντηρητισμό, τον ρατσισμό, τον εθνικισμό και την ξеноφοβία αποτυπώνεται με βεβαιότητα και εντός της Ελλάδας εδώ και μία δεκαετία. Μεγάλο τμήμα της κοινωνίας έχει απομακρυνθεί από αξίες όπως η αλληλεγγύη και στρέφεται προς την ξеноφοβία, τον εθνικισμό και τον ρατσισμό. Το κοινωνικό σύνολο έτσι και αλλιώς αντιδρά όλο και δυσκολότερα για ζητήματα που την πλήττουν άμεσα, πόσο μάλλον για τις ζωές αυτών που θεωρούνται παρείσακτοι, παραβατικοί ή ταραξίες όπως οι μετανάστ[ριες], οι Ρομ και οι αναρχικοί.

Επίσης, από το 2008 και μετά ζούμε σε μια περίοδο διαρκούς κρίσης με διάφορους προσδιορισμούς (δημοσιονομική, περιβαλλοντική, ενεργειακή, υγειονομική, μεταναστευτική, δημόσιου χρέους κλπ), η οποία χαρακτηρίζεται από συχνές εκλογικές διαδικασίες που οδηγούν στην τακτική ανανέωση του "συμβολαίου εμπιστοσύνης" μεταξύ του κράτους και των πολιτών του. Μην ξεχνάμε ότι η κρατική διαχείριση στην περίοδο του covid-19 όπου καθημερινά ασκούσαν πιέσεις και περιορισμοί ακόμα και στις δομικές ελευθερίες όπως στο πότε και για ποιους λόγους θα βγαίνουμε από τα σπίτια

μας, συνέβαλλε στην αποδοχή της ηγεμονίας των κρατικών θεσμών ως ρυθμιστή των ζώων μας. Επίσης, η ασφυκτική οικονομική λιτότητα που ασκείται σε συνδυασμό με την διαρκή εντατικοποίηση της καθημερινότητας (αυξανόμενο κόστος ζωής, μειώσεις πραγματικών μισθών, συνεχές κυνήγι επαγγελματικής ανέλιξης) καλλιεργούν συνειδήσεις που υπακούουν στον ατομισμό. Τα προβλήματα σταματούν να συλλογικοποιούνται και να αναγνωρίζονται ως κοινά. Η κοινωνία αδυνατεί ή αδιαφορεί να αντιδράσει και να εμπιστευτεί τους συλλογικούς αγώνες ως απάντηση τόσο στην ολότητα της καθημερινής καταπίεσης που δεχόμαστε όσο και σε στιγμές όπως αυτές που περιγράφουμε.

Κίνημα

Από την άλλη, τα κομμάτια της κοινωνίας που επιμένουν να συλλογικοποιούνται, να αυτοοργανώνονται, να αντιστέκονται και να ενεργοποιούν ανταντακλαστικά αλληλεγγύης, τα περιμένει ένα ολόκληρο οπλοστάσιο με στόχο την καταστολή, την φήμωση και την ενσωμάτωση. Από τους νόμους του κράτους που αυστηροποιούνται διαρκώς (βλ. νέος ποινικός κώδικας, εργασιακό νομοσχέδιο Γεωργιάδη κ.α.) μέχρι την αναβάθμιση της αστυνομικής βίας στις διαδηλώσεις και από εκεί την στοχοποίηση των αγωνιζόμενων, τις εκκενώσεις καταλήψεων, τον περιορισμό χώρων συνάντησης των κινημάτων κ.α. Οι δυνατότητες για ανάπτυξη συλλογικών αντιστάσεων λιγοστεύουν, η μαζικότητα δεν είναι επιθυμητή ενώ φαίνεται να υπάρχει δυσκολία να αναπτυχθούν κοινές αναλύσεις για την πραγματικότητα, στρατηγικές αντίστασης και αγώνα αλλά και ουσιώδεις μη εργαλειακές πολιτικές σχέσεις. Επίσης, αν και γίνονται προσπάθειες, παραμένει στοίχημα το να αναπτύξουμε συνδέσεις, κοινότητες και κοινούς αγώνες με τα πιο πληττώμενα κοινωνικά κομμάτια. Τέλος, μας φαίνεται απαραίτητη η επίτευξη της "κυκλοφορίας των αγώνων" (μεταφορά εμπειριών, καλών πρακτικών), η ανάπτυξη της κουλτούρας του διαλόγου και της κριτικής μεταξύ μας ώστε η ενέργεια που δίνουμε να αποτυπώνεται και να λειτουργεί σαν παρακαταθήκη για τις επόμενες προσπάθειες μας.

μολόχα- συνέλευση για αυτοοργάνωση, αντίσταση, αλληλεγγύη στα νότια

12/2023